

Még egy pár szót a már életbelépett totális légi háborúról!

A gyakorlat kerek egy éven át nem igazolta a légi hadviselés terén kialakult elméletet. Mindenki azt hitte, hogy a kellő számú bomba és gáz-biztos óvóhely nélkül, nemkülönben minden embernek gázálarccal való ellátása nélkül nem is lehet Európában háborút kockáztatni. Nos, minderre az első hadiévből nem volt szükség. A hadviselő felek légitámadásai szigorúan katonai célokra korlátozódtak, gázt pedig nem használtak. A második hadiévből azonban ugyancsak szükségessé tette az óvóhelyeket. Egyelőre csak robbanó bombák pusztítanak és gyújtóbombák lobbantják lángra a polgári célokat szolgáló épületeket. Újból utalunk itt arra, hogy a totális légiháború során Anglia van hátrányosabb helyzetben egyrészt a sűrűbb település miatt, másrészt azért, mert a német légiereők hamarabb elérik Londont, mint az angolok Berlint.

Az elmondottak alapján kimondhatjuk ítéletünket: az áthajózással és átrepüléssel elvégzendő támadás Anglia ellen kétségtelenül igen nehéz, a legalaposabb előkészítést megkövetelő vállalkozás, amilyent az újabbkori haditörténelem nem ismer; a jelen erőviszonyok mellett azonban, valamint a német hadaknak eddigi teljesítményei után már nem lehet jogosan kételkedni az ilyen vállalkozás eredményében; nem lehetetlen azonban, hogy a német légitámadások egymagukban elegendőek lesznek Anglia térdre-kényszerítésére.

JULIER FERENC

KÜLPOLITIKAI SZEMLE

Románia válsága. — A craiovai és tumu-severini tárgyalások. — A balkáni és közelkeleti helyzet. — A bécsi döntőbírótság. — Erdély és Magyarország. Német légi offenzíva Anglia ellen. — Amerika és az európai háború.

SZOVJETOROSZORSZÁG Románia iránti erélyes fellépésének és ezt követőleg a salzburgi megbeszélések következménye volt, hogy Craiovában a bolgár és román, Turnu-Severinben pedig a magyar és román kormány megbízottai találkoztak a szükséges területi változások megbeszélése végett. Románia a fegyveres vagy forradalmi átalakulások minden külső jele nélkül, csupán az európai események hatása alatt szorítottatott fokról fokra odáig, hogy az 1912-es, illetve 1919-es szerződések sorsáról és területi állagának megváltoztatásáról tárgyalni kényszerült. Az augusztus közepétől szeptember közepéig tartó külpolitikai időszakon Kelet-Középeurópában teljesen a román kérdés megoldása uralkodott. Németország egyre nagyobb eréllyel folytatta Anglia elleni hadjáratát s így Románia teljesen elvesztette mindazokat a támaszpontokat, melyeket Nyugat-Európától, illetve Angliától remélt, nem beszélve most arról, hogy Angliában sem kísérték túlságos rokonszenvel a közelmúlt román politikáját. A román határon állandó fenyegetést jelentett Szovjet-Oroszország jelenléte, amint az orosz politika nagy érdeklődéssel figyelte a román politika kísérleteit, fordulatait és több ízben elégtételt követelt a beszarabiai kiürítésre következő román határsértésekért, melyek az elmúlt hónapban nem egyszer fegyveres kiélesedéssel is fenyegettek. A román politika azon reménye, hogy Oroszország és Anglia közeledést talál a német politikával szemben, egyáltalában nem vált be és az anglofil orientációjú Gafencu volt román külügyminiszter moszkvai követségének célját így megghiúsultnak kellett tekinteni. A román politika így csak kettő között választhatott: vagy Szovjet-Oroszország, vagy

Németország között. Mivel a szovjetorosz-német viszony teljesen korrekt s mivel nem váltak be az angol-orosz egyetértés aktív fokozásáig menő kombinációk, hogy a szovjetorosz állásfoglalással szemben Románia némi támasztékot találjon békés úton, ezért kellett politikáját a tengelyhatalmak felé átgazítania. A tengelyhatalmak felé való igazodás viszont már eleve azt jelentette, hogy Romániának el kell fogadnia a tengelyhatalmak támogatásának fejében az általuk szükségesnek tartott európai rendezést. Kétségtelen, hogy a tengelyhatalmak számára rendkívül fontosak a román nyersanyagok, viszont ugyanekkor Románia számára még fontosabb, hogy ingatag belső viszonyait, melyeket a szovjetorosz külpolitikai érdeklődéssel együttjáró belpolitikai és szociális feszültség eléggé mozgásba hozott, valamilyen módon alátámassza. Ezek voltak azok az indítékok, melyek miatt a jobboldali iránynyal kísérletező és fokról fokra már-már a Vaszgárda felé hajladozó román politika, mely eddig e kérdésekben teljes elzárkózást mutatott, most már hajlandó volt tárgyalásokba bocsátkozni Magyarországgal és Bulgáriával a békés területi rendezés dolgában.

A tengelyhatalmak új keletközépeurópai tervei szerint a magyar-román, illetve a bolgár-román megegyezésnek a salzburgi előzetes megállapodások szellemében békésnek kellett lennie és kizárólag a tárgyaló felek önkéntes megállapodásából kellett következnie. A magyar és a bolgár kormány, mely előzetesen ismertette Salzburgban és Berchtesgadenben a maga álláspontját, készségesnek mutatkozott ezeknek az alapelveknek elfogadására. Azonban a tárgyalások során már kezdettől fogva nehézségek mutatkoztak. A román kormányzat a bolgár igények iránt nagyobb előzékenységet tanúsított, mint a magyarok iránt, aminek oka az volt, hogy Erdélyt teljes egészében meg akarta tartani és Magyarországgal szemben legfeljebb csak a keletmagyarországi-alföldi határsáv átadásáról akart tárgyalni, de ezt is össze akarta kötni a magyar álláspont számára természetesen elfogadhatatlan lakosságcserevel. A román kormány a lakosságcserevel azt akarta elérni, hogy megszabaduljon a trianoni román állam geopolitikai középpontjában, a Kárpátok keleti hegyei között lakó erős és jelentős székely kisebbségtől. A tengelyhatalmak azonban méltányolták Magyarországnak a lakosságcsere ellenző álláspontját, méltányolták azt a felfogást és történeti tényt, hogy Erdély földje ősi magyar föld és hogy a székelyek és erdélyi magyarok ottani jelenléte természetes jelenség s ezek az őslakosok népi jellegükből nem forgathatók ki a lakosságcsere kétes értékű módszerével. A magyar javaslat, melyet a magyar kormány Turnu-Severinben Romániához eljuttatott, határozottan körvonalazta a magyar kormány területi igényeit és nagyjából visszatérést jelentett az 1918 végi jogalapra, mikor Magyarország részéről a marosi demarkációs Vonalat kapcsolatba hozta a Székelyföld által támasztékul nyújtott etnikai elvvel, valamint a keleti Kárpátok geopolitikai jelentőségével, melyek csak Magyarország kezében tekinthetők biztosaknak. A napokig elhúzódo tárgyalásokon a magyar javaslatokra a román küldöttség nem adott végleges és teljes választ s újra meg újra a lakosságcsere emlegette. Ugyanekkor a román hadsereg keretében bizonyos mozgósítási tevékenység volt észlelhető. Ilymódon a magyar küldöttség augusztus 24-én megszakította a magyar-román tárgyalásokat, bár ugyanekkor mindkét oldalról kijelentették, hogy a tárgyalásokat esetleg rövid időn belül újra folytatják. A magyar-román feszültség közben természetesen fokozódott s nem egy vonatkozásban kirobbanással fenyegetett. Romániában végsőkig tagadó álláspontra helyezkedtek a magyar igényekkel szemben és Károly király egyfelől Maniu parasztpártjával, másfelől Vajda-Vojvodával, végül pedig a Vaszgárdához közelálló körökkel kísérletezett, hogy a területi rendezéssel előreláthatólag bekövetkező belpolitikai válságnak elejét vegye, illetve hogy belpolitikai

koncentrációt teremtsen az összes román politikai irányok között, s így az ország 1919-es állagát minden eszközzel megtarthassa.

Így érkezett augusztus végén a magyar és a román kormányhoz a tengelyhatalmak újabb meghívása, hogy a vitás kérdések megbeszélésére és elintézésére a külügyminiszterek Bécsben találkozzanak. A német és olasz politika számára igen lényeges szempontok fűződtek ahhoz, hogy a kelet-középeurópai területen minden vitás kérdés kiküszöböltessék és így eleje vétessék annak, hogy idegen hatalmak és érdekek itt zavarólag, vagy irányító-kig léphessenek fel. Nem mintha például az ellene éppen ezidőtájt elkezdődő új nagy német oífenziva közepette az angol politikának különlegesebb módja és lehetősége lett volna arra, hogy a kelet-középeurópai kérdéssel foglalkozzék. Azonban a Balkánnak most jelentkező feszültségei arra készítették a tengelyhatalmakat, hogy a Balkán és Oroszország találkozópontjain számukra olyan fontos területeken békét és rendet teremthessenek. Miközben a német és olasz politika Magyarországnak hosszú és válságos éveken át írántuk mindenképpen barátságos és hűséges vonalvezetését igen elismerően méltányolta, egyben bizonyos aggodalommal és rosszalással tekintett Románia bizonytalan és sokféle politikai lehetőségre alkalmat adó állapotaira. A német és olasz politika ugyanis a román problémát nemcsak önmagában tekintette, hanem távolabbi balkáni és közelveleti összefüggéseiben. A román olajmezők érinthetlenségének kérdése mellett ez a probléma összefügg a Romániával soká közeli szövetségi és érdekkapcsolatban álló Törökországgal és Görögországgal, mely utóbbiak már régi balkáni ellentétek következményeként erős bizalmatlansággal nézték Bulgária új revíziós törekvéseit. Éppen azért törekedtek ezekben az időkben is mindenképpen megerősíteni a bolgár álláspontot a tengelyhatalmak, hogy itt tiszta helyzetet teremtsenek. Törökország politikai magatartása számukra még mindig több mint kétséges és habár szétfoszlott is a közelveleti Weygand-hadseregnek a török magatartás számára nagy erősítést jelentő nimbusza, azért Törökország még mindig rendkívül fontos probléma úgy Oroszország, mint Németország számára. Az angol politika változatlanul kitar amellet, hogy Egyiptomot hadi bázisként használja fel s itt Törökország magatartása igen fontos támasztéka az angol politikának. Az olasz haderők jelentős előrehaladást tettek Egyiptom háta mögött Kelet-Afrikában, Szudánban és főleg az egészen birtokba vett Brit-Szomáliában, melyben a francia kapituláció után többé már csak igen nehezen tarthatták magukat az angol erők. Az olasz előnyomulás ezekben a hetekben nyugat felől is kikezdte az egyiptomi angol erőket, legjelentősebb sikereit mégis Brit-Szomáliában, a Szezei-csatoma keleti kijáratát őrző Adennel szemben érte el s nyilvánvalóan a háború most következő szakaszában kerül sor az Egyiptom elleni nyugat tehát Libia felől jövő támadásra és az olasz felfogás szerint Szeze birtokáért folyó döntő küzdelemre. Ebben a kényes helyzetben Olaszország számára újabb problémák és érdekes tevékenységi lehetőségek jelentkeztek Görögországban, mely a Földközi-tenger keleti medencéjében ma is változatlanul kitaró angol politikának jelentős bázisa. Olaszország számára Albánia megszerzése rendkívül értékes nyereség volt s ennek birtokában most döntő tényezőként lép fel a Balkán vitás kérdéseiben. Olaszország egyben Görögországgal szemben az albán nacionalizmus képviselője gyanánt áll ki a porondra. Olaszország jelentős területi engedményeket követel nyugat felől Görögországtól az albán népesség és az albán nacionalizmus sérelmei jogán. A végső cél azonban mégis az, hogy Görögországban felszámolják az eddigi politikai irányt és külpolitikai orientációt s így Olaszország a Földközi-tenger keleti medencéjéből is kiküszöbölje a Görögországra támaszkodó angol befolyást, mely egyben innét közvetlen kapcsolatban áll Törökországgal is. Törökország és Görögország pedig egy-

formán érdekeltek a bolgár revizionizmussal szemben. Hiszen az általuk képviselt politikai magatartást Bulgária könnyen ellensúlyozhatja akár Oroszország, akár pedig a tengelyhatalmak szempontjai szerint, ha felveti az égéi tengeri dedeagacsi kijáró kérdését. A görög-olasz konfliktus fenyegetései közben a balkáni államoknak ez az összefüggése egyszerre nyilvánvalóvá vált akkor, mikor a román és a görög moszkvai követek a feszültség kellemetlen pillanataiban a Kremllal kerestek érintkezést. Oroszország balkáni szempontjairól még azt is tudnunk kell, hogy szorosan kapcsolatosak a bolgár revizionizmus némely érdekeivel. A bolgár társadalom romantikus szláv érzése és szociális hajlandósága egyformán támasztékot adnak az orosz politika esetleges szándékainak. Hiszen nyilvánvaló volt, hogy az orosz politika rokonszenvel biztatja a dobrudzsai kérdésben a bolgár revizionizmust. Az orosz politika szempontjai Romániával szemben egyáltalában nem változtak s úgy tetszik, hogy bármily román rendszer következne is, Oroszország alig hajlandó Romániával szemben érdekeit és ellenszenvét feladni. Ilyen módon az orosz politikának igen fontos szempontjai fűződtek a dobrudzsai kérdés tökéletes megoldásához: ez esetben az immár dunai hatalomként nyíltan és határozottan jelentkező Oroszország közvetlen kapcsolatot talált volna Bulgáriával és a Balkánnal. E messzemenő lehetőségek ismeretében annál érdekesebbnek tetszik a bolgár revizionizmusnak a dobrudzsai kérdésben tanúsított mérséklete, mely Oroszország és Bulgária között jókora területsávot hagyott a tenger felé nem oktanul és nem távolabbi más érdekek és szempontok okából, Romániának. A tengelyhatalmaknak tehát azért volt érdekük, hogy az erdélyi kérdés és a keleti Kárpátok kérdése minél előbb megoldódjék, hogy a Balkánon és Kelet-Középeurópában még nagy nyugati és afrikai tervek megvalósítása előtt szilárd helyzet legyen s keleti oldalukon ne kelljen semmiféle esetleges meglepetéstől tartaniok a politikai és hadi konjunktúrák fordulatainál.

Így találkoztak augusztus 29-én Bécsben Ribbentrop, Ciano, Manoilescu, gróf Csáky István külügyminiszterek és gróf Teleki Pál magyar miniszterelnök, aki mint szakértő és megfigyelő vett részt a bécsi tárgyalásokon. A tengelyhatalmak képviselői közben élénken figyelték a román-orosz határ érdekes eseményeit is, miközben nyilvánvalóan azt a meggyőződést szerezhették, hogy a román helyzet semmikép sem alkalmas arra, hogy biztos pontként szerepeljen a keletközépeurópai egyensúlyban. A megbeszéléseket megelőzte Hitler vezérnek a két tengelyhatalmi külügyminiszterrel való tanácskozása is. A magyar és román küldöttségekkel kezdetben külön-külön kerestek érintkezést a német és olasz külügyminiszterek. Ügylátszik, hogy a magyar és a román álláspont között még a bécsi belvederei tanácskozásokon is akkora ellentét mutatkozott, hogy nem történhetett meg még a tengelyhatalmak közbelépésére sem a közvetlen találkozás a két küldöttség között. A tárgyalások során élénk belpolitikai nehézségek léptek fel Bukarestben. Manoilescu külügyminiszter több ízben részletesen beszámolt Károly királynak az egyre kedvezőtlenebb fordulatokról, melyek ellen Maniu egy erdélyi román felkelés, avagy szovjetprotektorátus tervével, Károly király pedig a nemzeti koncentráció létrehozásával keresett védekezést. A magyar és a román küldöttség nem is találkozott a tárgyalások későbbi fordulatainál sem és a román külügyminiszter mindvégig elzárkózott a tárgyalások elől, majd pedig Károly király kényszerű beleegyezésével tárgyalások helyett döntőbíróági ítéletet kért. Így került sor augusztus 30-án délután 3 órakor a második belvederei döntésre, mikor is a magyar és román megbízottak először találkoztak és a tengelyhatalmak képviselői felolvasták döntőbíróági ítéletüket annak kiemelésével, hogy ezt a rendezést véglegesnek tekintik és vele minden ellenséges békezavarást kizártak Keletközép-

európában s mintegy példát adtak a versaillesi-trianoni szellemmel szemben a kérdések harmonikus és igazságos megoldására. A tengelyhatalmak méltányolták Románia számos szempontját is \$ ahogy Magyarországhoz a magyar többség mellett nagyszámú román kisebbség került, úgy maradt igen nagy magyar kisebbség is Romániában. Másrészt a Romániában visszamaradt terület Erdély gazdagabbik része. A tengelyhatalmak óhaja és Magyarország őszinte szándéka szerint e döntéssel megnyílt az út Magyarország és Románia tartós együttműködése felé.

Romániában példátlan lehangoltságot keltett a bécsi döntés, mellyel egyidejűleg megtörtént a bolgár-román megegyezés is, A román belpolitika e hetekben teljesen felborult. Mialatt a magyar csapatok birtokukba vették Erdélyt, azalatt Károly király trónja összeomlott s a román belpolitikai válság tetőpontját érte el. A válság bevezetése volt a bécsi döntést követően a Gigurtu-kormány lemondása, majd meg a vasgárdával rokonszenvezd Antonescu tábornoknak internáltságából a kormányelnökségre való meghívása. A Vasgárda ezalatt felemelte fejét s egyre határozottabban magának kívánta Románia vezetését. Az Erdély kiürítésével támadt anarchia csak elősegítette a belpolitikai válság kiéleződését. Maniu nem hajlott a király óhajára, hogy koalíciós kormány élére álljon és így Antonescunak kellett kezébe vennie az ország megmentését. Mamiinak nem voltak tömegei, viszont Antonescu a Vasgárda rokonszenveivel rendelkezett. A vasgárdista tömegek egyre nyíltabban követelték a régi rendszer bukását és ellenfelük, Károly király távozását a trónról. A Vasgárda követeléséhez csatlakozott Antonescu tábornok is, aki szeptember 5-én valósággal ultimátumot intézett a királyhoz és távozásra szólította fel. Károly király már előbb is hatályon kívül helyezte a királyi diktatúrát és az államvezetői jogokat már korábban Antonescúra ruházta. Ezek birtokában távolította el Károly királyt Antonescu tábornok, aki rögtön utána Mihály nagyvujdát helyezte a trónra és száműzetéséből hazahívta Heléna királynét és Miklós herceget. Az udvarból eltávolították a régi rendszer összes embereit, utóbb nagyarányú letartóztatások történtek, ezalatt pedig Károly király Lupescu asszony társaságában, a Vasgárda revolvergolyóitól kísérve elutazott Romániából, Svájcra át Portugáliába. A tengelyhatalmak elégtétellel vették tudomásul ezt a fordulatot. Antonescu hosszú hódoló írásokban üdvözölte és hűségéről biztosította Hitlert és Mussolinit, megjegyezvén, hogy a román nép újra felemeli büszke „latin homlokát“. A tengelyhatalmak a maguk részéről szívesen támogatják Antonescu és a Vasgárda rendszerét; az új román rendszer pedig a nemzeti irányzat tetőpontját jelenti Romániában s külpolitikailag mintegy a tengelyhatalmak világnézeti magatartásának megfelelően akarja átszervezni a román államot. Vagyis itt a román politika régi módszereinek új formájával találkozunk: Szovjetoroszország érdeklődésének szomszédtságában a szociális és belpolitikai válságot, mely okvetlenül Románia forradalmasítására vezetett volna, a diktatúra és a nemzeti irány segélyével igyekeznek leküzdeni s a tengelyhatalmakban keresnek bizonyos biztosítékot az orosz közelségben. A Vasgárda és Antonescu koalícióra lépett s Antonescu mellett Horia Sima egyetemi tanáré, a Vasgárda vezetőjéé, a Károly király által láb alól eltétt Codreanu utódáé a vezető szerep az ország politikájában. Az Antonescu—Horia Sima-féle koalíciót nyomon követte az egypárt-rendszer bevezetése is s így Maniu irányzata teljesen súlytalan lett. Ha az új rendszer kezdetén mutatkoztak is belső ellentétek a Vasgárda különböző csoportjai között a szociális és külpolitikai tájékozódás tekintetében, ezek most más területekre tolódtak át: a román belpolitika következő fejezetének protagonistái többé nem Károly király, vagy Mihály király és a Vasgárda lesznek, hanem Antonescu és Horia Sima.

Mialatt a belvederei döntés következtében Románia ilyen belső válságok között kereste a kibontakozást, azalatt a területében és önbizalmában megerősödött Magyarország példátlan örömmel és lelkesedéssel ünnepelte Erdély északi részének visszaszerzését, majd meg Horthy Miklós kormányzónak az erdélyi városokba való gyönyörű bevonulását.

Majd a magyar honvédek birtokba vették a Kárpátok keleti gerincét és befejezéshez jutott a keletközépeurópai helyzet egyik legaggályosabb fejezete, a magyar-román viszony. Ezalatt a tengelyhatalmak fokozatos erővel folytatták Anglia elleni tevékenységüket. Olaszország balkáni, illetve afrikai eljárásáról már beszámoltunk. Ugyanekkor Anglia az Atlanti-óceán és a Csatorna felől vár hatalmas német támadásokat. A német-angol helyzet úgy alakult, hogy a szárazföldi megrohanást, úgy tetszik, egy időre a német vezetés kiiktatta a háború módszerei közül. Az angol hadvezetés és külpolitika egy pillanatig mintha bizonyos elégtétellel regisztrálta volna, hogy a szárazföldi partraszállás mintha nem szerepelne tovább a német hadviselés eszközei között. Közben Angliában igen nagy előkészületek történtek a szárazföldi partraszállás elhárítására. Ugyanakkor azonban az olasz sajtó nem közönséges nyomatékkai figyelmeztetett arra, hogyha pillanatnyilag a szárazföldi partraszállás nem is szerepel a hadviselés eszközei közt, az Anglia elleni döntő harc már folyik légiháború alakjában. Újabbán német részről is azt hangoztatják, hogy a német légi flotta Göring vezértábornagy által személyesen irányított nagy és döntő akciói teljesen megfelelő eszközök az angolelleanes háború folytatására s alkalmasak már egymagukban arra, hogy megtörjék az angol ellenállást. Hitler Adolf pedig legutóbbi nagy beszédében összefoglalta a háború jelenségeit s az angol csökönységre válaszul mintegy bejelentette a korlátlan légiháborút. Közben angol repülők is éjjelente egyre sűrűbben igyekeztek ellátogatni Németország fölé: különösen a kikötőket és a Rajna—Ruhr vidékét keresték fel, melyekre a német repülők hasonló ellentevékenységgel válaszoltak. Újabbán a birodalmi fővárost is bombázták éjjelente a német légi elhárítás hatalmas ellentámadásai közepette az angol repülők és bombák hullottak Berlin belvárosára, előkelő és hivatalos lakónegyedeire. A német hivatalos jelentések megbélyegzik az angol légi hadviselés módszereit, kiemelik, hogy az angol gépek elsősorban lakóterületeket bombáztak s szándékosan támadtak műemlékeket, temetőket, hősi emlékműveket. A német beszámolók szerint az angol repülőket tervszerűtlenség és célszerűtlenség jellemzi; eljárásuk a legkritkábban éri el a katonai célpontokat. Az angol beszámolók viszont hangoztatják, hogy az angol akciók elsősorban pályaudvarok, raktárak, vasúti csomópontok ellen irányulnak. A német légiflotta ilyen hangulati indítások között kezdett szeptember elején London és Kelet-Anglia elleni egyre fokozódó akcióiba. Ezen akciók során igen súlyos légitámadások érték az angol fővárost s főképpen a Temze torkolatának és partvidékének nagy raktárait, majd meg London keleti lakónegyedeit, elsősorban a proletámenyedeiket; de bombák hullottak a Cityre és közben a Buckingham-palotára is. Churchill angol miniszterelnök igen komolynak látja a helyzetet; hangoztatják ugyan az angol politika és hadviselés tényezői, hogy az angol légi tevékenység viszozza a németek akcióit Észak-Franciaországban, Belgiumban, Hollandiában, Berlinben, Magdeburgban, a Rajna és a Ruhr vidékén, mindez azonban nem jelenti azt, mintha Angliának nem kellene újabb és egyre erősebb német támadásoktól tartania. Úgy látszik, mondják Angliában, hogy a német terv az, hogy előbb a légierő hatalmas támadásai meggyöngítsék az angol belső ellenállás erejét és biztonságát, majd pedig ezután következnek a nagy német partraszállás, melyre mintha már felsorakoztak volna már némely angol észleletek szerint a német hadi- és szállítóhajók

Észak-Franciaország hódoltatott partjaitól fel egészen Norvégia északt csúcsáig.

Mikor szemlénket szeptember közepén lezárjuk, a nyugati hadviselésen a német-angol légi párbaj uralkodik. Németország a levegőben keresi a döntést s ezalatt a régi tengelyhatalmi taktikával Olaszország Egyiptom líbiai határai felől kezdeményez támadásokat. Ezalatt Amerika egyre nagyobb figyelemmel kíséri az európai fejleményeket. A háború mintha megteremtette volna újra másfél század után az angolszász népek szolidaritását. Anglia átengedte Amerikának szárazföldi területe védelméhez szükséges kelet-amerikai területeit s ugyanekkor Amerika védelmi egyezményt kötött Kanadával és közös védelmi tanácsot alapított. Hasonló megegyezés van későbbben Amerika és Ausztrália között. Ez főképpen a távolkeleti helyzet miatt jelentős. Anglia érdekeit itt most Amerika védelmezi Japánnal szemben s mintha Amerika hallgatag garanciája alatt állának Japán régi céljai, a gazdag holland-indiai gyarmatok is, a francia Indo-Kínával egyetemben. Amerika tehát a Távolkeleten most úgy jelenik meg, mint az európai gyarmati hatalmak statusquojának védelmezője. Közben Amerika megnyugtató szintre igyekszik hozni — különös tekintettel a japán problémára — Szovjet-országgal való kapcsolatait is. A legdöntőbb lépés azonban Anglia érdekében eddig az volt, hogy Amerika átengedte Angliának ötven torpedórombolóját, ami a partraszállás kísérletének aggodalmait közt élő Angliának igen értékes erőgyarapodást jelent akkor, hogyha a német partraszállási kísérletet valóban, mint az angolok szeretnék, nem a lép erők küzdelme; de a tengeri haderők arányai döntenék el. Németországban máris úgy tekintik Amerikát, mintha megszegte volna a semlegességet. Ugyanekkor Amerika belpolitikailag sem igen titkolja németellenes magatartását; az amerikai nemzeti szocialista szervezetekbe tömörült németeket egyre több hátrány éri és egyre jobban igyekszik őket Roosevelttörvényhozása kiszorítani az ipari termelés és politikai élet köreiből. Mialatt így Németország megszervezte saját hegemoniája alatt Európát, ellenfelei ezeket az eredményeit a távoli világösszefüggések elvágásával akarják kisebbiteni; hasonló németellenes tevékenységre törekszik az USA a délamerikai államokban. Mialatt Anglia éreztetni akarja a maga gazdasági súlyát a kontinentális Németország ellenében, ezalatt Németország is teljes kontinentális zárlatot hirdet Anglia ellen, melyet a légiháború mellett gazdasági téren is el akar zárni a világtól. Eddig a status quo alapján a német politika mintha hajlandó lett volna az Angliával való megegyezésre megfelelő angol belpolitikai változások keresztylvitele esetén, addig most már a német és olasz politikának nyíltan bevallott Célja az Empire tönkretétele.

g. 1.